

سند راهبردی اعتکاف

افق ده ساله ستاد مرکزی اعتکاف

۱۴۱۰ - ۱۴۰۰
هجری شمسی

ستاد مرکزی اعتکاف

سند راهبردی اعتکاف

مجموعه

افق ده ساله‌ی ستاد مرکزی اعتکاف
(۱۴۱۰-۱۴۰۰ هجری شمسی)

سید الشهدا

وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ
لِلطَّائِفِينَ وَالْعَاكِفِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

(سوره بقره / آیه ۱۲۵)

و یاد آر زمانی را که خانه خود را محل بازگشت مردم و به دست آوردن ثواب و مکانی امن برای آنان قرار دادیم! و از
جایگاه ابراهیم، برای خود نماز گاهی برگزینید!
و به ابراهیم علیه السلام و اسماعیل علیه السلام فرمان دادیم که خانه ی مرا برای طواف کنندگان و ملازمان آن و رکوع کنندگان و
سجده آرندگان پاکیزه و تمیز کنید!

فهرست:

۶	پیش گفتار
۷	مقدمه
۸	بیانیه رسالت ستاد مرکزی اعتکاف
۸	ارزش های اساسی
۹	سیاست های کلی و راهبردی
۱۰	قوت ها و شایستگی های محوری
۱۱	ضعف ها و محدودیت های قابل ملاحظه و اساسی
۱۲	مقدورات در اختیار و قابل اتکاء
۱۳	نتایج و پیامدهای حاصل از عملکرد گذشته
۱۴	مهمترین تهدیدهای راهبردی
۱۵	اهداف کلی و کلان ستاد مرکزی اعتکاف
۱۶	چالش های راهبردی
۱۷	راهبردها و اقدامات راهبردی
۲۸	چشم انداز
۲۹	بیانیه چشم انداز ستاد مرکزی اعتکاف

پیشگفتار

اعتکاف به عنوان عملی عبادی - معنوی که در گذشته مهجور مانده بود، یکی از رویش انقلاب مبارک اسلامی در ایران است. اقبال و استقبال روز افزون از این آئین شورانگیز به قدری بوده که به صورت خودجوش و مردمی ستادی مرکزی در قم و ستادهای مردمی دیگر در استان ها و شهرستان ها و حتی خارج از کشور شکل گرفته است. از مدت ها قبل، حضرت آیت الله العظمی امام خامنه ای مدظله العالی تأکید فرمودند: «... هدف از برنامه های اعتکاف باید نزدیک کردن دل و مغز معتکفین به خدا باشد؛ برنامه ریزی هم، باید هوشمندانه باشد و ...» (بیانات: ۱۳۹۳/۰۲/۱۵)

تنظیم سند حاضر در راستای اجابت چنین مطالبه ای صورت گرفته است. روش کلی بکار رفته در تنظیم این سند، عمدتاً براساس الگوی برنامه ریزی راهبردی دلتا بوده. [یعنی پس از تنظیم مبانی نظری، ارکان جهت ساز، شامل بیانیه رسالت، بیانیه ارزش، اهداف کلی و کلان، چالش های راهبردی و بیانیه چشم انداز در یک افق ۱۰ ساله تنظیم شده است.]

در بررسی مبانی نظری، از دستاورد مطالعاتی جناب حجت الاسلام و المسلمین آقای دکتر حسن اخترزیدعزه بهره برده ایم و برای شناسایی آسیب های متوجه اعتکاف عمدتاً به طرح تحقیقاتی جناب حجت الاسلام و المسلمین حجت الله بیات زیدعزه که به همین منظور اجرا شده مراجعه گردیده است که از هر دو بزرگوار کمال سپاسگزاری را داریم. در بقیه موارد طی مباحثاتی که با مسئولان محترم ستاد مرکزی صورت گرفته از اطلاعات انباشته در ستاد که حاصل عملکرد سال های گذشته بوده، بهره برداری شده است.

پس از تنظیم متن اصلی سند توسط آقای دکتر محمدرضا احمدی زیدعزه، جلسات متعددی در قالب ۱۶ کارگروه تخصصی تشکیل و به بررسی کارشناسی آن پرداخته شده و سپس در چهار جلسه ی شورای علمی ستاد مرکزی اعتکاف مورد بازنگری و تکمیل قرار گرفته است.

از خدای متعال مسئلت می کنیم که این تلاش ها را به عنوان عمل صالح از این بزرگواران بپذیرد و بر توفیقات آنان بیفزاید. در پایان، این ستاد نیز وظیفه ی خود می داند که از همه ی فرهیختگان و فضایی که موجبات غنای علمی و انسجام محتوایی این سند را فراهم آورده اند، کمال تشکر و سپاسگزاری را داشته باشد.

سید علی رضا تکیه ای
رئیس ستاد مرکزی اعتکاف

۱۴۰۰/۰۶/۱۸

مقدمه

اعتکاف به عنوان یک عمل عبادی، برای انسان‌ها مقبولیت فطری دارد و در میان تمام موحدان و خداپرستان، رایج و مرسوم بوده است. آیین اعتکاف به دیرینگی تاریخ بشر در ادیان توحیدی پیشینه دارد و معارفی گران سنگ از احکام، اسرار، آداب، فضائل، آثار معرفتی، معنوی، تربیتی، سیاسی و اجتماعی را در خود جمع کرده است.

اعتکاف از ماده‌ی «عُکُوف» به معنای روی آوردن و گرایش به چیزی یا کاری همراه با کرنش و بزرگداشت آنست که ملازمت و مواظبت را نیز در پی دارد. در اصطلاح فقهی، عملی عبادی است که معتکف باید دست کم سه روز با روزه گرفتن، در مسجد جامع - که در آن نماز جماعت معتبر اقامه می‌شود - بماند و جز برای ضرورت از آنجا بیرون نرود و ضمن دوری از گناه، به عبادت بپردازد. اعتکاف یک عبادت جامع است که روزه، نماز، دعا و نیایش، توسل، وقوف در خانه‌ی خدا، ذکر، تفکر، اجتناب از گناه و معصیت، تمرین خود مراقبتی و تقوا پیشگی، رویگردانی از زندگی مادی و روزمرگی‌های آن، تمرین تخلق به اخلاق الهی از طریق آراستگی به فضائل و پیراستگی از رذائل و بطور کلی خودسازی و آماده شدن برای دیگر سازی و جامعه پردازی را یکجا در خود جمع کرده است.

آیین اعتکاف که از نخستین روز هبوط آدم علیه السلام با «اعتکاف توبه» آن حضرت پایه گذاری شده و با «اعتکاف ماتم هابیل علیه السلام» ادامه یافته و تا به امروز در میان مؤمنان و موحدان مورد اقبال و استقبال است.

این آیین پرشکوه ظرفیت‌های عبادی، معنوی، تربیتی، فرهنگی و اجتماعی گسترده و کارآمدی دارد که نیازمند توجه و بهره‌گیری حداکثری از آنهاست. ضمن آنکه در دنیای پر آشوب و پرهیاهوی امروز از جهات متعددی مورد تهدید و در معرض آسیب هم می‌باشد.

بهره‌گیری کامل از این آئین عبادی جامع و مراقبت مؤثر از آن در برابر تهدیدها، آسیب‌ها، سوء استفاده‌ها، بدعت‌ها، پیرایه‌های ناروا و توسعه‌ی هوشمندانه و ترویج هدفمند و سنجیده‌ی آن نیازمند نگاه راهبردی و آینده نگرانه‌ای است که «سند راهبردی اعتکاف» که به اختصار «سراع» نامیده می‌شود، افق برگزاری این آیین را در یک بازه‌ی زمانی ده ساله، در ۱۴۱۰ هجری شمسی به تصویر می‌کشد تا بستری برای توسعه، تعمیق و ارتقای معنویت و اخلاق باشد.

امید است به فضل و یاری خدای متعال، تحت توجهات حضرت ولی عصر ارواحنا فداه، با عزم و همت و حمیت دست اندرکاران ستاد مرکزی و ستادهای مردمی اعتکاف در سراسر کشور و خارج کشور، قدمی در زمینه‌ی خودسازی و جامعه پردازی ایمانی در مسیر گام دوم انقلاب اسلامی برداشته شود؛ ان شاء الله.

۱- بیانیه رسالت ستاد مرکزی اعتکاف:

ستاد مرکزی اعتکاف، نهادی است فرهنگی- مذهبی و مردمی که ساماندهی کلی و مدیریت کلان آیین عبادی اعتکاف در سطح کشور را عهده دار است. هدایت، ترویج و گسترش اعتکاف در خارج از کشور را نیز بر عهده گرفته و با ارائه خدمات آموزشی، پژوهشی، تبلیغی - ترویجی و پشتیبانی‌های عمومی و تخصصی، زمینه‌ی برگزاری مطلوب این آیین محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله را فراهم می‌آورد تا بستری مناسب برای توسعه‌ی اخلاق و معنویت در گام دوم انقلاب به وجود آید.

۲- ارزش‌های اساسی:

- ۲/۱ - توحیداندیشی، دین‌محوری و اخلاق‌مداری در تمام ساحت‌ها و شئون
- ۲/۲ - فعالیت جهادی و خدمت مخلصانه با روحیه‌ی انقلابی بر مدار تکلیف
- ۲/۳ - تفکر راهبردی، آرمان‌خواهانه، واقع‌بینانه و خردمندانه
- ۲/۴ - توکل، استقامت، پشتکار و صبوری
- ۲/۵ - ولایت‌پذیری و ولایت‌مداری جمعی، دشمن‌شناسی و استکبارستیزی ضمن بصیرت‌افزایی و آگاهی بخشی
- ۲/۶ - پویایی، روزآمدی و بهبود مستمر
- ۲/۷ - جاذبه‌آفرینی و شوق‌انگیزی بخصوص برای جوانان
- ۲/۸ - قناعت، صرفه‌جویی، سادگی و بی‌پیرایگی
- ۲/۹ - خیرخواهی، همکاری و اخوت جمعی
- ۲/۱۰ - وحدت و انسجام ملی، تقریب مذاهب اسلامی و هم‌گرایی ادیان توحیدی
- ۲/۱۱ - مردمی بودن و مردمی ماندن
- ۲/۱۲ - مثبت‌اندیشی و حسن ظن
- ۲/۱۳ - انقلابی‌گری ضمن استقلال از کانون‌های قدرت و ثروت

۳- سیاست‌های کلی و راهبردی:

- ۳/۱ - اعتقاد به جامع بودن اسلام ناب محمدی صلی‌الله‌علیه‌وآله با قرائت اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام
- ۳/۲ - تأکید بر تعامل سازنده و کنش متقابل مؤمنانه و اختیاری
- ۳/۳ - نگاه نرم افزاری به آئین اعتکاف
- ۳/۴ - پرهیز از افراط و تفریط و برخوردهای جناحی، سیاسی
- ۳/۵ - موقعیت‌شناسی و عمل متناسب با شرایط زمان، مکان، مخاطب و مقدورات
- ۳/۶ - اولویت دهی به جذب جوانان، گروه‌های نخبگانی و گروه‌های مرجع و تأثیرگذار
- ۳/۷ - مراقبت جدی از هویت دینی اعتکاف
- ۳/۸ - تأکید بر ارتباط تعاملی و شبکه‌ای معتکفان و استمرار حالات معنوی
- ۳/۹ - تأکید بر حفظ و ارتقای سرمایه اجتماعی
- ۳/۱۰ - تمرکز گرایی در سطوح کلان و راهبردی و عمل اقتضائی در سطوح مختلف
- ۳/۱۱ - اهتمام به برنامه‌ریزی هوشمندانه در راستای تحقق رهنمودهای امام خمینی رحمت‌الله‌علیه و امام خامنه‌ای مدظله‌العالی با عنایت به بیانیه گام دوم انقلاب
- ۳/۱۲ - رعایت تناسب میان امکان، فرقان* و اختیارات با مسئولیت‌ها
- ۳/۱۳ - تأکید بر هم‌ترازی و جامع‌نگری به ظرفیت‌ها و کارکردهای معنوی، اخلاقی، فرهنگی و سیاسی اعتکاف (در مقیاس فردی و اجتماعی) در توسعه‌ی برنامه‌های کمی و کیفی آن

* مراد از فرقان در این جا، رخصت و قدرت تشخیص و اتخاذ تصمیم است.

۴- قوت‌ها و شایستگی‌های محوری:

- ۴/۱ - بهره‌مندی از سرمایه‌ی اجتماعی قابل اتکای حاصل از اعتماد عمومی
- ۴/۲ - بهره‌مندی از حمایت‌ها، رهنمودها و ارشادات مقام معظم رهبری مدظله‌العالی، مراجع عظام تقلید دامت برکاتهم و شخصیت‌ها و گروه‌های مرجع
- ۴/۳ - توانایی تعامل مؤثر و مثبت با هم‌افزایان، نهادها، سازمان‌های هم‌سو و سمن‌های بومی و مردم نهاد
- ۴/۴ - توانایی ایجاد اقبال و استقبال شورانگیز و امید بخش در میان اقشار مختلف به ویژه جوانان
- ۴/۵ - برخورداری از همکاران داوطلب، علاقه‌مند و متعهد برای خادمی اعتکاف
- ۴/۶ - برخورداری از پشتوانه‌ی فکری و فرهنگی و معارفی بسیار غنی و پویا برای پیشبرد اهداف مورد نظر
- ۴/۷ - استقلال نهادی و عدم وابستگی به نهادهای رسمی، جناح‌ها و گرایش‌های سیاسی و کانون‌های قدرت و ثروت

۵- ضعف‌ها و محدودیت‌های قابل ملاحظه و اساسی:

- ۵/۱ - ناکافی بودن امکانات و اعتبارات در حد نیاز
- ۵/۲ - مهجوریت آیین اعتکاف در فرهنگ اقتصادی و دینی متدینین (از جهت اختصاص نذورات، صدقات، انفاقات، تبرّعات، اعانات، هدایا و خصوصاً موقوفات)
- ۵/۳ - ضعف در استقرار و ساماندهی سرمایه‌های انسانی
- ۵/۴ - کمبود دانش تخصصی مدیریت آیین اعتکاف
- ۵/۵ - ضعف ادراک مشترک در بین عوامل موثر در برگزاری مراسم اعتکاف و معتکفین نسبت به ابعاد، ظرفیت‌ها، آسیب‌ها، ظرائف، الزامات و بایسته‌های برگزاری مطلوب آیین اعتکاف
- ۵/۶ - ضعف تفکر سیستمی، راهبردی و آینده‌نگر برای تدبیر علمی مسائل موجود و پیش‌بینی و تدبیر در مسائل احتمالی آینده
- ۵/۷ - کاستی برنامه‌های منسجم در زمینه بهره‌گیری مطلوب از ظرفیت سنت اعتکاف؛ مانند: آموزش‌های تخصصی، بهره‌برداری‌های تربیتی، تبلیغ، ترویج گفتمان اعتکاف و اخلاق و معنویت در ساحت‌های عینی زندگی و پشتیبانی‌های عمومی و تخصصی از اعتکاف
- ۵/۸ - گسترش نامناسب کمی و کیفی برگزاری آیین اعتکاف (به تناسب گسترش کمی، کیفیت آن گسترش نیافته است)

۶- مقدمات در اختیار و قابل اتکاء:

- ۶/۱ - تجربه ی اندوخته و دانش ضمنی در خور و ظرفیت برگزاری اعتکاف در تمامی شهرهای ایران و برخی کشورها
- ۶/۲ - تجربه تعامل، همکاری و هم افزایی با دستگاه های اجرایی مرتبط در داخل و خارج کشور
- ۶/۳ - محتواهای تخصصی تولید و عرضه شده در سال های پس از انقلاب و در جشنواره های بین المللی اعتکاف در رشته های علمی، ادبی و هنری
- ۶/۴ - تثبیت جایگاه و موقعیت ستاد مرکزی و ستادهای مردمی در استان ها و شهرهای مختلف با امکانات مختصر و حداقلی
- ۶/۵ - تشکیل و فعال بودن شورای علمی اعتکاف و شورای راهبردی ستاد، مرکب از فضلا و اساتید حوزوی و دانشگاهی
- ۶/۶ - برخورداری از بانک اطلاعاتی غنی از استادان، محققان، نویسندگان، هنرمندان و ادیبان در موضوع اعتکاف
- ۶/۷ - فراهم شدن مقدمات فنی و محتوایی حضور در فضای مجازی
- ۶/۸ - برپایی آموزش و تدریس تخصصی سنت اعتکاف در سطوح مختلف علمی (سطح عالی و خارج) حوزه های علمیه
- ۶/۹ - آماده شدن فضای مناسب برای برگزاری اعتکاف در ۵۵۰۰ مسجد در سطح کشور و فضاهایی در حدود ۷۰ کشور جهان
- ۶/۱۰ - شکل گیری اقبال و استقبال فزاینده از سنت اعتکاف بویژه در میان قشر جوان و فرهیختگان
- ۶/۱۱ - بهره مندی از شبکه ی سرمایه انسانی داوطلب، متعهد و علاقه مند برای خادمی اعتکاف

۷- نتایج و پیامدهای حاصل از عملکرد گذشته:

- ۷/۱- احیاء آیین اعتکاف
- ۷/۲- شکل گیری گفتمان اعتکاف در میان نهادهای فرهنگی، دینی و انقلابی
- ۷/۳- اقبال عمومی نسبت به اعتکاف و گسترش فزاینده آن به ویژه در میان جوانان
- ۷/۴- فراهم شدن زمینه‌ی مناسب و جذاب برای توسعه‌ی اخلاق و معنویت بر مدار شریعت و با عنایت به اقتضائات گام دوم انقلاب اسلامی
- ۷/۵- شکل گیری و تعمیق پیوند فرهنگی، معنوی و عاطفی میان پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام
- ۷/۶- شکل گیری عقبه‌ی استراتژیک معنوی و مردمی برای پیروان مکتب اهل بیت علیهم السلام و انقلاب اسلامی
- ۷/۷- فعال شدن اقشار نخبگانی و شخصیت‌ها و گروه‌های مرجع فکری و اجتماعی مانند مراجع عظام تقلید، شخصیت‌های علمی، فرهنگی و اجتماعی برجسته، استادان، هنرمندان، ادیبان، محققان، نویسندگان و دستگاه‌های اجرایی و فرهنگی در بخش دولتی و برخی تشکل‌های مردم نهاد و سمن‌های بومی، در موضوع اعتکاف
- ۷/۸- فراهم شدن زمینه و ظرفیت مشروع و کارآمد برای پیشگیری و مقابله با عرفان‌های کاذب و جریانات فکری انحرافی
- ۷/۹- شکل گیری زمینه‌ی مساعد فکری، فرهنگی، عبادی، اخلاقی برای کاستن از آسیب‌های اجتماعی و پیشگیری از توسعه‌ی آنها
- ۷/۱۰- فراهم شدن عاملی نیرومند و مؤثر برای رونق بیشتر مساجد
- ۷/۱۱- سازمان یافتگی و نظام‌مند شدن برگزاری آیین اعتکاف
- ۷/۱۲- انسجام و وحدت رویه و تعامل بین بخشی میان نهادهای فرهنگی و اجرایی مرتبط با اعتکاف
- ۷/۱۳- تحقق روحیه‌ی معنویت خواهی
- ۷/۱۴- شناسایی نسبی آسیب‌ها و عوامل آسیب‌زا در اعتکاف و آیین‌های معنوی
- ۷/۱۵- فعال شدن ظرفیت‌های پژوهشی و مطالعاتی برای تولید و نشر محتواهای مرتبط با اعتکاف

۸- مهمترین تهدیدهای راهبردی:

- ۸/۱ - فرقه‌های نو پدید و عرفان‌های کاذب، غیر دینی و انحرافی
- ۸/۲ - شبکه‌های اجتماعی و ماهواره‌ای معارض نظام جمهوری اسلامی و مکتب اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام
- ۸/۳ - فیلم‌ها و پویانمایی‌ها و تئاترهای معنوی و عرفانی غیر دینی
- ۸/۴ - بازی‌های کامپیوتری و نرم‌افزارهای با کارکرد و مضامین عرفانی و معنویت‌های غیر شرعی
- ۸/۵ - نگاه صرف آیینی و مراسمی به اعتکاف و غفلت از جنبه‌های کارکردی آن در اصلاح فرد و جامعه و توسعه‌ی سبک زندگی ایمانی
- ۸/۶ - احتمال ورود اغراض سیاسی و جناحی به مراسم اعتکاف
- ۸/۷ - شکل‌گیری برخی شائبه‌های مالی و اغراض اقتصادی خارج از ضوابط شرعی در اعتکاف
- ۸/۸ - موج جدید موسیقی‌های مدرن با مضامین عرفان کلیسایی و موسیقی علمی، در کلاس جهانی
- ۸/۹ - غیر دینی‌سازی (سکولاریسم) و تکثرگرایی دینی (پلورالیسم) و تهی‌سازی اعتکاف و سایر آیین‌ها و مناسک دینی از شکل و محتوای عبادی و شرعی آن
- ۸/۱۰ - استقبال ضعیف مدیران در نهادهای مرتبط
- ۸/۱۱ - فعالیت گسترده‌ی شبکه‌ی فرهنگی و اجتماعی معارض با اخلاق، معنویت و دینداری
- ۸/۱۲ - کمبود فضا و مکان مناسب و آماده‌ی پذیرایی متناسب با جمعیت مشتاقان و متقاضیان اعتکاف
- ۸/۱۳ - همراهی و هماهنگی ناکافی میان دستگاه‌های اجرایی و فرهنگی مرتبط با ستادهای اعتکاف

۹- اهداف کلی و کلان ستاد مرکزی اعتکاف:

۹/الف- هدف کلی (آرمانی):

«گسترش و نهادینه سازی اخلاق و معنویت در جامعه با برگزاری مطلوب مناسک اعتکاف و فراهم شدن شرایط لازم برای حضور حداکثری مشتاقان در اعتکاف و مشارکت علاقه‌مندان به خادمی اعتکاف و بهره‌مندی از ظرفیت‌های این آیین معنوی»

۹/ب- اهداف کلان:

۹/ب-۱ / هدف کلان تربیتی - معنوی:

«نهادینه‌شدن فرهنگ اعتکاف و عینیت یافتن اخلاق و معنویت در سبک زندگی فردی و اجتماعی معتکفان»

۹/ب-۲ / هدف کلان آموزشی:

«ارتقای منظومه‌ی فکری، نظام ارزشی و سبک کنشگری معتکفان بر اساس مبانی هستی‌شناختی، معرفت‌شناختی، انسان‌شناختی و مبانی عملی اعتکاف» (مطابق سند پشتیبان)

۹/ب-۳ / هدف کلان پژوهشی:

«تولید محتوای علمی، فرهنگی و هنری و مهارتی روش‌مند، هدفمند و استاندارد برای فراهم‌شدن بن‌مایه‌های اندیشه‌ای و معارفی و مدیریتی لازم برای توسعه‌ی فرهنگ اعتکاف»

۹/ب-۴ / هدف کلان تبلیغی- ترویجی:

«شکل‌گیری فراگفتمان اعتکاف و معنویت اسلامی و استدامه‌ی آن در فضای زیست فردی، زیست اجتماعی جوامع مسلمان بویژه شیعیان»

۹/ب-۵ / هدف کلان مدیریتی - ستادی:

«رسیدن به الگویی شناخته‌شده و مطلوب از مدیریت جهادی- معنوی* در برگزاری و ساماندهی امر اعتکاف»

* مراد از مدیریت جهادی - معنوی در این سند؛ «مدیریتی است که فرآیند جهاد کبیر، در بستر معنوی و معنویت‌زایی اعتکاف با رویکرد معنوی، کارکنان معنوی، روش‌های معنوی، فضا و فرهنگ معنوی با تکیه بر عوامل معنوی را هدایت و اداره می‌کند.»

۱۰- چالش‌های راهبردی:

- ۱۰/۱ - ناکافی بودن تناسب میان دانش نظری، مهارت‌های عملی و ظرفیت‌های ساختاری موجود با اقتضائات و الزامات برگزاری مطلوب آیین اعتکاف
- ۱۰/۲ - ناکافی بودن تناسب میان سرمایه‌های انسانی (به لحاظ کمی، کیفی، ثبات سازمان‌یافتگی و پایداری خدمت) با نیازها و اقتضائات برگزاری فراگیر و مطلوب اعتکاف
- ۱۰/۳ - تعامل و ارتباط ناکافی و نامناسب میان ستاد مرکزی و ستادهای مردمی استان‌ها و شهرستان‌ها با دستگاه‌های اجرایی و نهادهای غیر دولتی مرتبط با برگزاری اعتکاف
- ۱۰/۴ - کمبود امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، منابع و اعتبارات مالی در مقایسه با استقبال فزاینده از اعتکاف
- ۱۰/۵ - شکل‌گیری و گسترش گفتمان و کاربرد فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی بویژه محصولات چند رسانه‌ای با موضوعات عرفانی - معنوی کاذب و انحرافی در میان اقشار مختلف بخصوص جوانان
- ۱۰/۶ - غلبه‌ی نگاه آیینی صرف، موقت و مناسبتی خاص (ایام البیض ماه رجب) به اعتکاف در میان علاقه‌مندان و عوامل مؤثر و مجریان راهبردی
- ۱۰/۷ - فرهنگ ناشدگی آیین اعتکاف در میان جامعه‌ی نخبگانی، عموم مردم و کارگزاران ارشد نظام و غفلت از ظرفیت‌های متنوع آن برای اصلاح و مدیریت فرهنگ اسلامی - ایرانی جامعه و پیشبرد اهداف فرهنگی و معنوی گام دوم انقلاب

۱۱- راهبردها و اقدامات راهبردی:

۱۱/الف- راهبرد کلان:

«گسترش متوازن برگزاری آیین اعتکاف در ابعاد: زمان، مکان، مدت، محتوا، معتکفان و خادمان در سطح ملی و فراملی، منطبق بر مبانی، آموزه‌ها و احکام اسلامی»

۱۱/ب- راهبردهای موضوعی و چالش محور:

راهبرد متناسب با چالش شماره ۱:

متن چالش:

ناکافی بودن تناسب میان دانش نظری، مهارت‌های عملی و ظرفیت‌های ساختاری موجود با اقتضائات و الزامات برگزاری مطلوب آیین اعتکاف

متن راهبرد:

۱۱/ب-۱/ گسترش و تعمیق دانش نظری، مهارت‌های عملی و ظرفیت‌های ساختاری و نهادی ستاد مرکزی اعتکاف

اقدامات راهبردی:

* در جهت گسترش و تعمیق دانش نظری؛

۱۱/ب-۱/۱ - طراحی و اجرای انواع برنامه‌های تولید و اشاعه‌ی دانش تخصصی اعتکاف در ساختارهای مختلف (جشنواره، همایش، کنفرانس، میزگرد، وبینار و...) با همکاری رسانه ملی، سایر رسانه‌ها و دستگاه‌های همسو

۱۱/ب-۲/۱ - استخراج و تدوین نظام مسائل و موضوعات مرتبط با اعتکاف و اولویت‌بندی آنها

۱۱/ب-۳/۱ - طراحی و برگزاری جشنواره‌های علمی- پژوهشی اعتکاف (بارتبه‌ی علمی- پژوهشی و علمی- ترویجی)

۱۱/ب-۴/۱ - تأسیس و تکمیل ویکی اعتکاف

۱۱/ب-۵/۱ - گسترش دروس خارج حوزه‌های علمیه در موضوع اعتکاف

۱۱/ب/۶ - ایجاد اندیشکده‌ی راهبردی اعتکاف

۱۱/ب/۷ - حمایت از تدوین رساله‌های تحصیلات تکمیلی دانشگاه‌ها و سطوح عالی (سطح سه و چهار) حوزه‌های علمیه با موضوع اعتکاف

۱۱/ب/۸ - ایجاد و توسعه‌ی کتابخانه‌ی تخصصی و قابل دسترسی دائمی (مکتوب و دیجیتال)

۱۱/ب/۹ - طراحی و استقرار نظام جامع مدیریت دانش اعتکاف (نگاشت، ارزیابی، پردازش و به اشتراک گذاری دانش ضمنی و تجارب مفید دست اندرکاران و معتکفان)

۱۱/ب/۱۰ - طراحی و تدوین دانشنامه (موسوعه) اعتکاف

۱۱/ب/۱۱ - طراحی و اجرای طرح‌های تحقیقاتی و مطالعاتی متناظر با مسائل و موضوعات اولویت دار

۱۱/ب/۱۲ - ترویج فرهنگ و معارف اعتکاف در مقاطع مختلف تحصیلی

*** در جهت ارتقای مهارت‌های عملی نقش آفرینان؛**

۱۱/ب/۱۳ - طراحی و استقرار نظام جامع سرمایه‌های انسانی اعتکاف (تعیین شایستگی‌ها و بایستگی‌های برگزاری اعتکاف در سطح عوامل مختلف اعتکاف)

۱۱/ب/۱۴ - طراحی نظام جامع آموزشی اعتکاف

۱۱/ب/۱۵ - برگزاری دوره‌های مهارت افزایی و توانمندسازی سرمایه‌های انسانی

۱۱/ب/۱۶ - تأسیس و فعال‌سازی مرکز آموزش مجازی اعتکاف

۱۱/ب/۱۷ - تهیه‌ی نرم‌افزار جامع آموزشی اعتکاف و بهنگام‌سازی دوره‌های آن

۱۱/ب/۱۸ - تشکیل گروه‌ها و میزهای اندیشه‌ورزی و آینده‌نگاری اعتکاف در سطح ستاد مرکزی و ستادهای

اقماری آن در داخل و خارج کشور

* در جهت گسترش ظرفیت‌ها و قابلیت‌های نهادی و ساختاری؛

۱۱/ب/۱۹ - طراحی و استقرار قرارگاه هم‌اندیشی پیرامون اعتکاف با حضور تمام عوامل موثر راهبردی حوزه فرهنگ، تعظیم شعائر، معنویت و اخلاق برای پیشبرد بهتر اهداف راهبردی اعتکاف و ایجاد هماهنگی و هم‌افزایی بیشتر بین بخشی (هم‌افزاها)

۱۱/ب/۲۰ - طراحی و استقرار نظام‌های آموزشی، پژوهشی، تهذیبی- تربیتی، ارتباطی - تعاملی، تبلیغی - ترویجی و اداری - پشتیبانی

۱۱/ب/۲۱ - تجهیز ستاد مرکزی و تشکیل امتدادهای اقماری آن در مراکز استان‌ها و شهرهای ویژه و ستادهای برون مرزی

۱۱/ب/۲۲ - طراحی و استقرار ساختار جدید ستادهای اقماری متناسب با سند راهبردی و ملاحظات بوم‌شناختی آنان

۱۱/ب/۲۳ - طراحی و استقرار ساختار جدید ستاد مرکزی متناسب با سند راهبردی

۱۱/ب/۲۴ - طراحی و استقرار ساختار و فرایند عملیاتی برگزاری آیین اعتکاف

۱۱/ب/۲۵ - طراحی و استقرار زنجیره‌ی ارزش ستاد اعتکاف (در بخش‌های صف و ستاد)

را هبرد متناسب با چالش شماره ۲:

متن چالش:

ناکافی بودن تناسب میان سرمایه‌های انسانی (به لحاظ کمی، کیفی، ثبات سازمان یافتگی و پایداری خدمت) با نیازها و اقتضائات برگزاری فراگیر و مطلوب اعتکاف

متن راهبرد:

۱۲/ب-۲/ طراحی و بهنگام سازی نظام جامع مدیریت راهبردی سرمایه‌های انسانی اعتکاف

اقدامات راهبردی:

۱۲/ب-۱/۲ - نیازسنجی سرمایه انسانی در عرصه‌های سیاست گذاری، راهبردی و اجرایی؛ ناظر به نیازها و اولویت‌های ستاد مرکزی و ستادهای اقماری آن (در داخل و خارج کشور)

۱۲/ب-۲/۲ - تعیین روش‌های بهینه‌ی سازماندهی، به کارگیری، نگهداشت و جبران خدمت (احتمالی) سرمایه انسانی

۱۲/ب-۳/۲ - جذب و آموزش نیروهای مورد نیاز

۱۲/ب-۴/۲ - تداوم آموزش و توانمندسازی و مهارت‌افزایی سرمایه‌های انسانی در طول مدت همکاری

۱۲/ب-۵/۲ - پیش‌بینی و اجرای دوره‌های طولی و عرضی بصیرت‌افزایی دینی، معنوی و انقلابی

را هبرد متناسب با چالش شماره ۳:

متن چالش:

تعامل و ارتباط ناکافی و نامناسب میان ستاد مرکزی و ستادهای مردمی استان‌ها و شهرستان‌ها با دستگاه‌های اجرایی و نهادهای غیر دولتی مرتبط با برگزاری اعتکاف

متن راهبرد:

۱۲/ب-۳/ طراحی، استقرار و بهنگام سازی نظام جامع تعاملات و ارتباطات درونی و بیرونی ستاد

اقدامات راهبردی:

۱۲/ب-۱/۳ - شناسایی و تعیین انواع تعاملات و ارتباطات مورد نیاز در افق ده ساله با نهادهای هم‌افزا

۱۲/ب-۲/۳ - تدوین نگاشت و تقسیم کار نهادی در سطح نهادهای ملی و فراملی هم‌افزا

۱۲/ب-۳/۳ - تدوین نقشه راه برقراری، توسعه و تعمیق تعاملات و ارتباطات موثر با نهادهای هم‌افزا در سطح ملی و فراملی

۱۲/ب-۴/۳ - هوشمندسازی تعاملات و ارتباطات بخشی و بین بخشی نهادهای هم‌افزا

۱۲/ب-۵/۳ - شناسایی و رفع موانع قانونی احتمالی در توسعه تعاملات و ارتباطات بخشی و بین بخشی

۱۲/ب-۶/۳ - ایجاد انسجام و هم‌افزایی حداکثری میان نهادهای هم‌افزا با یکدیگر و با ستاد در ارتباط با برگزاری آیین

اعتکاف و بهره‌برداری از ظرفیت‌های آن

۱۲/ب-۷/۳ - طراحی و فعال‌سازی «جامعه جهانی معتکفین» در یک ارتباط و تعامل شبکه‌ای

۱۲/ب-۸/۳ - شناسایی زمینه‌ها و ظرفیت‌های جدید هم‌افزایی و توسعه و تعمیق روابط با آنان

را هبرد متناسب با چالش شماره ۴:

متن چالش:

کمبود امکانات سخت افزاری و نرم افزاری، منابع و اعتبارات مالی در مقایسه با استقبال فزاینده از اعتکاف

متن راهبرد:

۱۲/ب-۴/ طراحی نظام جامع مدیریت اقتصاد و پشتیبانی اعتکاف

اقدامات راهبردی:

۱۲/ب/۴/۱ - احصاء و اولویت بندی نیازهای اساسی ستاد - بویژه در زیرساخت ها -

۱۲/ب/۴/۲ - ایجاد مجمع خیرین اعتکاف

۱۲/ب/۴/۳ - ایجاد ساز و کار قانونی و نهادینه برای جذب کمک از بودجه های اختصاصی حوزه ی فرهنگ و

مبارزه با آسیب های اجتماعی

۱۲/ب/۴/۴ - طراحی الگوی مفهومی مسجد طراز اسلامی و مناسب برای برگزاری اعتکاف و ترویج آن برای

ساخت مساجد جدید و متناسب سازی مساجد موجود

۱۲/ب/۴/۵ - جلب مشارکت حداکثری نهادهای هم افزا (در بخش های دولتی و غیردولتی) جهت تنوع بخشی

به منابع و پایدار سازی پشتیبانی های لجستیکی از اعتکاف

۱۲/ب/۴/۶ - ترویج فرهنگ وقف، نذر و تبرع برای اعتکاف و معتکفین

۱۲/ب/۴/۷ - تأمین فضای مناسب و کافی برای شرکت حداکثری مشتاقان اعتکاف

راهبرد متناسب با چالش شماره ۵:

متن چالش:

شکل گیری و گسترش گفتمان و کاربرد فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی بویژه محصولات چند رسانه‌ای با موضوعات عرفانی - معنوی کاذب و انحرافی در میان اقشار مختلف بویژه جوانان

متن راهبرد:

۱۲/ب-۵/ توسعه محصولات فرهنگی و چند رسانه‌ای با موضوع اعتکاف و معنویت دینی و عرفان حقیقی با همکاری فعالان حوزه های نرم افزاری و سخت افزاری مربوط

اقدامات راهبردی:

۱۲/ب-۵/۱ - پیشنهاد و همکاری برای تولید و عرضه نواها و نغمه‌های مشروع آیینی و نجوای عرفانی، مناجات خوانی، مدایح و مرثی‌های معصومین علیهم السلام و سرودهای معنوی و انقلابی متناسب با فضای اعتکاف
۱۲/ب-۵/۲ - تهیه و عرضه بسته‌های مناسب برای سطوح و اقشار مختلف علاقه‌مند جهت سیر مطالعاتی در اخلاق و عرفان نظری

۱۲/ب-۵/۳ - توسعه کمی و کیفی و موضوعی جشنواره‌های علمی، ادبی و هنری اعتکاف در سطوح ملی و فراملی
۱۲/ب-۵/۴ - پیش‌بینی و اجرای برنامه‌های کاربردی ارتقای سواد رسانه‌ای جامعه‌ی معتکفین، خادمان اعتکاف
۱۲/ب-۵/۵ - طراحی و فعال سازی خبرگزاری اعتکاف با همکاری و مشارکت مجموعه‌ی نقش آفرینان آن
۱۲/ب-۵/۶ - پیشنهاد و همکاری برای تولید و عرضه نمادها و نشان‌های معنوی اعتکاف

۱۲/ب/۵/۷ - پیشنهاد و همکاری برای تولید و عرضه ی نرم افزارها (اپلیکیشن‌ها) و بازی‌های کامپیوتری با بُن مایه ی معنوی و دینی در موضوع معنویت و اعتکاف

۱۲/ب/۵/۸ - پیش‌بینی و همکاری برای تولید و توزیع محصولات فرهنگی مورد نیاز پیشا اعتکاف، حین اعتکاف و پسا اعتکاف

۱۲/ب/۵/۹ - پیش‌بینی و معرفی استادان، مشاوران و راهنمایان موجّه و مطمئن جهت ارشاد و دستگیری از معتکفان در اخلاق و عرفان عملی

۱۲/ب/۵/۱۰ - کمک به توسعه ی صنایع و محصولات فرهنگی با محوریت معنویت و اعتکاف (سینما، تئاتر، نشریات و...)

۱۲/ب/۵/۱۱ - برنامه‌ریزی برای بهره‌گیری از ظرفیت‌های مختلف هنری در چهارچوب احکام فقهی اعتکاف

۱۲/ب/۵/۱۲ - کمک به توسعه ی هنر و ادبیات آیینی با تأکید بر اخلاق، عرفان و معنویت و ظرفیت‌های اعتکاف

راهبرد متناسب با چالش شماره ۶:

متن چالش:

غلبه‌ی نگاه صرف آیینی، موقت و مناسبتی خاص (ایام البیض ماه رجب) به اعتکاف در میان علاقه‌مندان و عوامل مؤثر و مجریان راهبردی

متن راهبرد:

۱۲/ب-۶/ هم‌افزایی با نهادهای مسئول در جهت تبیین و توسعه‌ی سبک زندگی اسلامی- ایرانی با بهره‌گیری از ظرفیت‌های مختلف آیین اعتکاف

اقدامات راهبردی:

۱۲/ب-۷/۱ - شناسایی و تعیین شاخص‌های کلیدی مؤلفه‌های سبک زندگی اسلامی از منظر اعتکاف بر اساس آموزه‌های دینی و رهنمودهای مقام معظم رهبری مدظله‌العالی و مراجع عظام تقلید دامت برکاتهم
۱۲/ب-۷/۲ - ایجاد و توسعه‌ی ارتباطات شبکه‌ای با تجربه‌کنندگان ادوار اعتکاف برای حفظ و استمرار حالات معنوی حاصل از اعتکاف در سبک زندگی آنان

۱۲/ب-۷/۳ - تأسیس و استقرار سامانه‌ی آسیب‌شناسی اخلاق و معنویت با بهره‌گیری از آیین اعتکاف

۱۲/ب-۷/۴ - طراحی و استقرار سامانه‌ی رصد معنویت و اخلاق در جامعه اسلامی با تمرکز بیشتر بر جوانان

۱۲/ب-۷/۵ - احصاء و تبیین نقش اعتکاف در ایجاد و ارتقای سبک زندگی اسلامی معتکفین و برنامه‌ریزی در جهت آن

راهبرد متناسب با چالش شماره ۷:

متن چالش:

فرهنگ ناشدگی آیین اعتکاف در میان جامعه‌ی نخبگانی و عموم مردم و کارگزاران ارشد نظام و غفلت از ظرفیت‌های متنوع آن برای اصلاح و مدیریت فرهنگ اسلامی - ایرانی جامعه و پیشبرد اهداف فرهنگی و معنوی گام دوم انقلاب

متن راهبرد:

۱۲/ب-۷/ کمک به تغییر نگاه و رویکرد موجود به آیین‌ها، شعائر و مناسک دینی - بویژه اعتکاف - از نگاه و رویکرد آیینی صرف، به نگاه و رویکرد نرم‌افزاری، آموزشی - تربیتی، تبلیغی - ترویجی و فرهنگی

اقدامات راهبردی:

۱۲/ب-۷/۱ - طراحی و تبیین فرایند مدیریت آیینی برای تحقق سبک زندگی اسلامی در فضای حیات طیبه ایمانی و در پرتو آیین‌های عبادی و معنوی بویژه اعتکاف

۱۲/ب-۷/۲ - طراحی و اجرای فرآیند فضا سازی، گفتمان سازی، جریان سازی و نهادینه سازی برای ایجاد فرهنگ صحیح آیینی، شعائری، مناسکی و معارفی اسلام به عنوان نرم افزار اداره کننده شئون مختلف نظام اسلامی که به مثابه زیر ساخت و سخت افزار احیای فرهنگ و پی ریزی تمدن نوین اسلامی می باشد

۲۱/ب-۷/۳ - شناسایی معارضه‌های ذهنی، ادراکی، نهادی و ساختاری پیرامون فرهنگ صحیح آیینی، شعائری، مناسکی و معارفی اسلام ناب محمدی صلی الله علیه و آله و سلم در سطوح نهادهای رسمی و غیر رسمی جامعه

۱۲/ب/۷/۵ - طراحی و تبیین منطق صحیح فهم دین و به روزرسانی و بهره‌مندی از علوم و فناوری‌های انسانی - اسلامی برای اداره‌ی شئون مختلف زیست فردی و جمعی اسلامی در بستر معنویت ایمانی

۲۱/ب/۷/۶ - کمک به جریان عمومی تولید، تهذیب و بومی‌سازی علوم انسانی اسلامی با تأکید بر حوزه‌های مرتبط با اخلاق، معنویت و مدیریت آیینی اعتکاف

۱۳- چشم انداز

نکات قابل توجه در تدوین چشم انداز:

نکته اول: الگوی کلی طراحی بیانیه چشم انداز ستاد مرکزی اعتکاف، تعیین ابعاد و لایه‌های محیط عملیاتی (درونی و بیرونی) آن و به عبارت بهتر، ژئوپلتیک آن و انتخاب کدهای ژئوپلتیکی برای هر یک از ابعاد و لایه‌های محیط عملیاتی آن با توجه به ارکان جهت‌ساز، راهبردها و اقدامات راهبردی ذیل آن‌ها می‌باشد.

نکته دوم: براساس بیانیه رسالت و هدف کلی (آرمانی) تعیین شده برای ستاد، محیط عملیاتی آن در هفت لایه‌ی متمایز و مجزا شناسایی و تعیین شده است که عبارتند از:

- ۱ - محیط درونی آن در سطح ستاد مرکزی
- ۲ - محیط درونی آن در سطح ستادهای اقماری درون کشور
- ۳ - محیط بیرونی آن در سطح ستادهای اقماری خارج از کشور
- ۴ - محیط بیرونی در سطح نهادهای متعامل و هم‌افزا
- ۵ - محیط بیرونی در سطح نهادهای حوزوی (دینی-مردمی) و انقلابی
- ۶ - محیط بیرونی در سطح جامعه‌ی اسلامی ایران
- ۷ - محیط بیرونی دور، در سطح جهان تشیع و جهان اسلام (اعم از کشورهای اسلامی یا دارالاسلام و یا کشورهای که اقلیت مسلمان قابل توجه دارند)

بیانیه‌ی چشم انداز ستاد مرکزی اعتکاف (۱۴۱۰ ه.ش)

بسم الله الرحمن الرحيم

با توکل به ذات ربوبی و به حول و قوه الهی و تحت توجهات حضرت ولی عصر ارواحفداء و بهره‌مندی از هدایت‌های داهیانه‌ی حضرت آیت الله العظمی امام خامنه‌ای مدظله‌العالی و ارشادات حکیمانه مراجع معظم تقلید دامت برکاتهم و در سایه تلاش مجاهدانه و هماهنگ با گام دوم انقلاب، ستاد مرکزی اعتکاف در افق ده ساله (۱۴۱۰ ه.ش) نهادی است، با ویژگی‌های زیر:

- ۱- در مرکزیت خود دارای سازمانی مردمی و رسمیت یافته، با محوریت ستادی در برگزاری اعتکاف و ترویج اخلاق و معنویت و برخوردار از ساختار چابک و کارآمد، سرمایه‌های انسانی متخصص و پایه‌کار به تناسب نیازها، منابع (مالی، سخت‌افزاری و نرم‌افزاری) بهنگام، کافی و قابل اتکاء و نظامات جامع، پویا و فعال
- ۲- در داخل کشور، دارای ستادهای اقماری متعامل، رسمی و چابک و کارآمد در تمامی استان‌ها و شهرهای ویژه
- ۳- در خارج از کشور، دارای نمایندگان متعامل و کارآمد در تمامی مناطقی که آمادگی و ظرفیت برگزاری اعتکاف را دارند
- ۴- در سطح نهادهای هم‌افزا، دارای تعاملات لازم، تأثیرگذار و انسجام‌بخش
- ۵- در سطح نهادهای مردمی، دینی و انقلابی، الگو و الهام‌بخش در هماهنگی، همکاری، داشتن امتداد اجتماعی و پشتیبانی از انقلاب اسلامی در گام دوم
- ۶- در سطح جامعه اسلامی ایران، شناخته شده و موثر در شناسایی، پیشگیری و مقابله با آسیب‌های اجتماعی و تحکیم و گسترش اخلاق و معنویت
- ۷- در سطح پیروان مکتب اهل بیت علیهم‌السلام و سایر مذاهب اسلامی، پیشرو در تعاملات بین فرهنگی، تقریب مذاهب و وحدت اسلامی بر پایه معنویت دینی

الزامات تحقق سند راهبردی

- ۱ - وجود عزم و اراده جمعی میان ذی نقشان راهبردی
- ۲ - نگاه تخصصی و حرفه‌ای به سند و فهم و ادراک تحلیلی مشترک از آن، میان اندیشه ورزان، تصمیم سازان، تصمیم گیران، مجریان و حامیان برگزاری اعتکاف
- ۳ - تمهید مقدمات لازم برای عملکردهای حرفه‌ای و تخصصی در چارچوب سند
- ۴ - تطبیق هرگونه تصمیم و اقدام براساس سند راهبردی و پرهیز از اقدامات هیجانی، خلق الساعه، مطالعه نشده، شتابزده و شعاری
- ۵ - تهیه و تدوین نقشه راه و برنامه‌های تفصیلی بلندمدت، میان مدت و کوتاه مدت (سالیانه) در بازه‌ی زمانی افق (۱۴۰۱-۱۴۰۰)
- ۶ - وجود دبیرخانه‌ی فعال برای راهبری مرحله به مرحله‌ی فرایند فراهم سازی مقدمات و الزامات تحقق اجرای سند در سطح ستادهای مردمی در استان‌ها، شهرستان‌ها، نهادهای هم افزای داخل و خارج کشور

و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین
و العاقبه لأهل التقوی و الیقین

ستاد مرکزی اعتکاف

آدرس: قم، ۴۵ متری عمار یاسر
طبقه فوقانی مسجد اهل بیت علیهم السلام
تلفن: ۰۲۵- ۳۷۷۱۶۰۱۱

